

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Jméno autora: Mgr. Barbora Jášová

Datum vytvoření: 22. 04. 2013

Číslo DUMu: VY_32_INOVACE_09_D_II

Ročník: II.

Dějepis

Vzdělávací oblast: Společenskovědní vzdělávání

Vzdělávací obor: Dějepis

Tematický okruh: Bipolární svět v období světových válek, 2. světová válka

Téma: Druhá světová válka, válečné zločiny.

Katyňský masakr.

Metodický list/anotace:

Prezentace, výklad s obrázky.

Možné využití i v ostatních společenskovědních předmětech.

Pro zhlédnutí dokumentu je třeba připojení k internetu.

KATYŇSKÝ MASAKR

1940

Pakt Ribbentrop-Molotov

- **23. srpna 1939** podepsaly nacistické Německo a komunistický Sovětský svaz smlouvu. Strany se zavázaly, že nepoužijí vojenskou sílu proti druhé straně a nespojí se s jejími nepřáteli.
- V dodatečném tajném protokolu bylo ujednáno, že Sovětskému svazu připadne Lotyšsko, Estonsko a Finsko.
- O existenci Polska se mělo jednat dle situace, ale pakt Ribbentrop-Molotov předjímal sovětské operace ve východních oblastech Polska.

Následky smlouvy

- Hitler si zajistil volné ruce při útoku na Polsko 1. září 1939.
- Rudá armáda překročila polské hranice 17. září 1939.
- Sovětský svaz postupně anektoval státy v Pobaltí (Litva, Lotyšsko, Estonsko) a Besarábii, zahájil i Zimní válku proti Finsku – Sovětský svaz obnovil velikost z doby carského Ruska a získal čas na rozhodující střetnutí s Třetí říší.
- Kromě dohodnutého území zajali Sověti asi 25 000 Poláků, většinou důstojníků a příslušníků inteligence.

Územní změny po září 1939

Obr. I

17. 9. - 30. 9. 1939

- Do zajetí Rudé armády se dostalo přibližně 250 tisíc Poláků. Tyto tisíce lidí lze jen stěží označit jako válečné zajatce, neboť Polsko nebylo se Sovětským svazem ve válečném stavu. Sověti o obyčejné vojáky a poddůstojníky nejevili zájem a ve většině případů je propouštěli.
- Zbylé zadržované převzala tajná služba NKVD. Následnými výslechy a selekcemi bylo vybráno asi 26 000 důstojníků polské armády, policistů, příslušníků státní správy, ale i učitelů, novinářů, lékařů, právníků, kteří byli uvězněni v zajateckých pracovních táborech na Ukrajině a na Sibiři.

Polští vojáci zajatí během invaze Sovětů, obr. 2

5. březen 1940

- Stalin a členové vedení Komunistické strany SSSR (Berija, Kaganovič, Kalinin, Molotov, Vorošilov) rozhodli o nejvyšším trestu pro zhruba 26 000 „polských nepřátel“.
- NKVD mohla zahájit "mokrou práci"... Během pěti týdnů mělo být vše hotovo - nikdo nepřežije, žádní očití svědci.
- Chladně vykalkulovaná a bezcitně provedená masová vražda měla za cíl likvidaci důstojníků polské armády a měla zasadit těžkou ránu polské inteligenci.
- Jako důvod likvidace se v příkazu výslovně udává nepřátelský postoj k SSSR a jeho režimu.

СССР

НАРОДНЫЙ КОМИССАРИАТ
ВНУТРЕННИХ ДЕЛ

3 марта 1940 г.

№ 494/Б

г. МОСКВА

13 14407
СОВ. СЕКРЕТНО

от 5. III - 40 г.

Ц К В К П (б)

товарищу СТАЛИНУ

В лагерях для военнопленных НКВД СССР и в тюрьмах западных областей Украины и Белоруссии в настоящее время содержится большое количество бывших офицеров польской армии, бывших работников польской полиции и разведывательных органов, членов польских националистических к-р партий, участников вскрытых к-р повстанческих организаций, перебежчиков и др. Все они являются заклятыми врагами советской власти, преданнейшими ненавистниками к советскому строю.

Военнопленные офицеры и полицейские, находясь в лагерях, пытаются продолжать к-р работу, ведут антисоветскую агитацию. Каждый из них только и ждет освобождения, чтобы иметь возможность активно включиться в борьбу против советской власти.

Органами НКВД в западных областях Украины и Белоруссии вскрыт ряд к-р повстанческих организаций. Во всех этих к-р организациях активную руководящую роль играли бывшие офицеры бывшей польской армии, бывшие полицейские и жандармы.

Среди задержанных перебежчиков и нарушителей гос-

ПŘÍSNĚ TAJNĚ

Soudruhu Stalinovi

Ve zajateckých táborech a věznicích se nachází velké množství bývalých důstojníků polské armády, bývalých zaměstnanců polské policie a zpravodajských agentur, ...

Všichni to jsou nesmiřitelní nepřátelé sovětské moci plni nenávisti k sovětskému systému... Každý z nich se po propuštění chystá pokračovat v boji proti sovětské moci...

podpisy:

Stalin, Vorošilov, Molotov,
Mikojan

Vraždění: duben – květen 1940

- Zajatci byli vyváženi z táborů do lesů u Katyně a popravováni.
- Tam jim nad připravenými jámami byly svázány ruce za zády a střelou do krku nebo do týlu byli popraveni. Někteří byli dobíjeni čtyřhrannými ruskými bodáky.
- Obětem se musel naskytnout hrůzostrašný pohled. V širokých, hlubokých jámách leželi jejich kolegové. Po tělech šlapaly popravčí čety, smýkaly jimi a brodily se krví jako řezníci na jatkách...
- Část zajatců byla zavražděna ve sklepeních věznice NKVD ve Smolensku. V některých hromadných hrobech byly totiž oběti uloženy jinak, byly systematicky naskládány tváří dolů vedle sebe, což svědčí o posmrtném ukládání obětí.

Jedno z nalezených těl

**Nalezený průkaz
„Kapitána polské armády
ve výslužbě“**

Obr. 4, 5

22. června 1941

- Po napadení SSSR Německem se polská exilová vláda pokoušela vymoci propuštění svých občanů a vojáků z ruských táborů. Stalin tvrdil, že uprchli a nic o nich neví.
- Masové hroby u Katyně byly objeveny německou armádou v roce 1943.
- Sovětský svaz Němce obvinil, že vraždění je jejich dílo. Německo chtělo využít masakr ve svůj prospěch.

„Přiznání“

- V průběhu Norimberského procesu se Sovětský svaz nejprve pokusil svalit vinu za masakr na poražené Německo, ale dostupné důkazy byly průkazné.
- Sovětský svaz popíral svou vinu až do roku 1990, kdy připustil, že jde o zločin stalinismu.
- Na konci dubna roku 2010 byly elektronické kopie základních dokumentů o masakru na příkaz prezidenta Medveděva zveřejněny na stránkách ruské Federální archívní agentury.

Připomenutí

- <http://www.stream.cz/fenomen/457442-fenomen-nejvetsi-polska-tragedie-katynsky-masakr>
- V roce 2007 natočil slavný polský režisér Andrzej Wajda o události film Katyň. Jedním ze zavražděných byl i Wajdův otec.

citace

- Obr. 1: HANULA. *Soubor:Ribbentrop-Molotov.svg-wikipedia* [online]. [cit. 27.6.2013]. Dostupný na WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Ribbentrop-Molotov.svg>
- Obr. 2: UNKNOWN TASS WAR CORRESPONDENT. *Soubor:Jeńcy I .jpg-wikipedia* [online]. [cit. 8.7.2013]. Dostupný na WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Je%C5%84cy I .jpg>
- Obr. 3: BERIA. *Soubor:Katyn - decision of massacre pl .jpg-wikipedia* [online]. [cit. 27.6.2013]. Dostupný na WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Katyn_-_decision_of_massacre_pl.jpg
- Obr. 4: ANDROS64. *Soubor:Katyn massacre 2.jpg-wikipedia* [online]. [cit. 8.7.2013]. Dostupný na WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Katyn_massacre_2.jpg
- Obr. 5: AUTOR NEUVEDEN. *Soubor:Bundesarchiv Bild 183-J21205, Katyn, Öffnung der Massengräber, Dienstschreiben Josef Sidor.jpg-wikipedia* [online]. [cit. 8.7.2013]. Dostupný na WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Bundesarchiv_Bild_183-J21205,_Katyn,_%C3%96ffnung_der_Massengr%C3%A4ber,_Dienstschreiben_Josef_Sidor.jpg